herpy

VARANER

Varanus rudicollis

Varanus rudicollis er en mørk, langhalset varan fra skoger og sumper i Sørøst-Asia, oppkalt etter de kraftig kjølede skjellene i nakken. Den klatrer like gjerne som den går på bakken, og krever et stort, varmt og svært fuktig terrarium. Det finnes bare få og korte pasningsopplysninger om arten, så den passer bare for en erfaren holder som er forberedt på å finne veien på egen hånd.

Familie: Varanidae Engelsk: Roughneck Monitor Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**90-130 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**15-20 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende og bakkelevende**
Biotop	**Regnskog og våtmark**
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**210 × 90 × 180 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**28-32 °C**
Varmeplass	**35-60 °C**
Temperatur, natt	**21-29 °C**
Luftfuktighet	**80-95 %**
Vann	**Vanndel**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Insekter, virveldyr og mark/snegler**
Holdes	**Alene**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**4-23 egg**
Inkubasjon	**163-234 dager** ved 24-30 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Datamangel (DD)**

Om arten

Varanus rudicollis er en middels stor varan med mørkegrå kropp, gulaktige tverrbånd over ryggen og gulaktig marmorering på hals og lemmer. Unge dyr er tydeligere tegnet enn voksne. Halsen er forholdsvis lang, snuten lang, spiss og buet, og over øyet går det en kraftig kam. De store, kjølede skjellene i nakken gir halsen en ru overflate. Neseboret sitter midt mellom snutespissen og øyet og ikke ytterst ved snutespissen som hos *V. salvator*, som lever i de samme områdene.

Størrelsen er ikke godt belagt. Snute-kloakk-lengden oppgis til opptil 51 cm og totallengden til omkring 90-130 cm, og halen kan bli opptil 1,6 ganger så lang som snute-kloakk-lengden. Et voksent dyr i naturen er anslått til 120-150 cm. Tallene i faktaboksen er derfor et anslag. Vekten er ikke dokumentert.

Arten ble beskrevet i 1845, men typelokaliteten (Filippinene) var en feil. *V. rudicollis* sees sjelden i naturen og er dårlig undersøkt, og på IUCNs rødliste står den som utilstrekkelig kjent (DD). Den hører sammen med blant andre *V. dumerilii* til undergruppen *Empagusia*, og de to nevnes ofte sammen.

Om akkurat denne arten finnes det bare få og korte pasningsopplysninger. Tallene bygger på dem og på naturhistorie fra viltlevende dyr, og der noe er lånt fra beslektede skogvaraner, står det i teksten. Bruk veiledningen som et utgangspunkt, ikke som et fasit.

Til deg som vurderer arten: *V. rudicollis* blir omkring en meter lang, lever sannsynligvis minst 15 år og trenger et rom eller et stort hjemmebygget terrarium som er fuktig og varmt hele året. Fôr er en fast post flere ganger i uken, og plassen og strømregningen er en vedvarende utgift. Dyret er ikke et kjæledyr man tar opp, men et dyr man ser på.

Utbredelse og leveområde

Varanus rudicollis finnes i det sørlige Myanmar, det sørlige Thailand, Malaysia (både på halvøya, blant annet i Johor og på øya Penang, og på Borneo) og Indonesia (Sumatra, Bangka, Riau-øyene og Borneo). Opplysningen om Filippinene som hjemland bygger på en feil og regnes ikke med. Det er ingen funn fra Singapore.

Arten sees sjelden, og funnene er spredte. De fleste ligger i Malaysia og Indonesia, færre i Thailand og svært få i Myanmar.

> **Naturlig utbredelse:** Myanmar (Burma), Thailand, Malaysia og Indonesia.

LEVEOMRÅDE

Varanus rudicollis lever i lavlandssumper, i kløfter med vassdrag i kupert terreng, i lavere fjellskog opp til omkring 1.200 meters høyde og i mangrove. Den sees på skogbunnen, ved vassdrag, på veltede stammer og høyt oppe på trestammer, og den søker ly i hule trær. Arten er dagaktiv. Dyr er sett solende seg på en død stamme, hvilende loddrett på en stamme omkring 6 m oppe og på jakt etter bytte på bakken.

Arten svømmer godt. I sumpskog på Borneo er unge dyr sett svømme langs elvebreddene midt på dagen, ofte alene, men av og til to-tre dyr innenfor noen få meter fra hverandre, og de søkte skjul i den tette vegetasjonen langs breddene.

Føden er dårlig kjent, men krabber ser ut til å inngå der det er mange. Klimaet er varmt og fuktig hele året, og skogen og vassdragene gir både skygge og solflekker. Det er den kombinasjonen av klatreplass, vann, skjul i hulrom og varme flekker som terrariet skal etterligne.

Stell

TERRARIET

Et voksent dyr skal ha et stort, høyt terrarium på minst 210 cm i lengden, 90 cm i bredden og 180 cm i høyden. Større er bedre, og aller best er et helt rom eller en hjemmebygget voliere. *Varanus rudicollis* lever halvt i trærne: den er høyt oppe tidlig på dagen, søker føde på bakken det meste av dagen og går opp igjen når det blir mørkt. Derfor skal det være greiner i flere høyder, gjerne vegger den kan klatre på, og skjul både høyt oppe og ved bakken, for eksempel korkrør, store fuglekasser og hule stammer. Skjulene høyt oppe blir flittig brukt.

Bunnen skal være dyp og holde på fuktigheten. En blanding av jord eller kokosmuld og sand i forholdet 70/30 med et lag løv øverst fungerer godt, gjerne som bioaktiv bunn, der smådyr bryter ned ekskrementer og fôrrester. Gi minst 15-20 cm, slik at dyret kan grave. Det skal være et stort vannkar å bade i, og det skal skiftes daglig, fordi dyret ofte legger fra seg ekskrementer i vannet.

Luker og lukkemekanismer må tåle et sterkt dyr som presser og klatrer. Alle varmekilder skal være skjermet med nett eller kurver, slik at dyret ikke kan brenne seg. Unger kan starte i et mindre terrarium, der de lett finner fôret og føler seg trygge, men de vokser raskt og må tidlig over i voksenstørrelsen, så det er praktisk å planlegge det store terrariet fra starten.

Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn

TEMPERATUR

De få opplysningene om arten er langt fra enige, og det finnes ingen målinger fra naturen. Bakgrunnstemperaturen om dagen skal være 28-32 °C, og utenfor solplassen omkring 30 °C. For solplassen svinger opplysningene fra 35-36 °C til omkring 60 °C. Start i den lave enden, og øk bare gradvis mens du følger med på hvordan dyret bruker plassen. Solplassens temperatur er overflatetemperatur og måles med et IR-termometer. Gi en stor gradient fra den varme solplassen til kjøligere, fuktige hjørner, slik at dyret selv kan velge.

Om natten svinger opplysningene fra 21-24 °C til omkring 29 °C. La temperaturen falle noen grader, men ikke under omkring 21 °C. Varmen styres med termostat, og varmepærer og varmerør skal sitte bak nett eller i kurver. Følg med på dyret: ligger det hele tiden under varmekilden, er det for kaldt, og gaper det og søker ned i fuktige skjul, er det for varmt. De fleste problemene med arten skyldes feil varme eller fuktighet.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Fuktigheten er avgjørende for artens helse. Luftfuktigheten skal ligge på minst 80 %. Hold den oppe med dyp, fuktig bunn, et stort vannkar, tett beplantning og daglig sprøyting eller en forstøver, men sørg samtidig for ventilasjon, slik at luften ikke blir stående stille og bunnen ikke surner.

Hudskiftet viser om fuktigheten er riktig. Dyret skifter hud i stykker, og med riktig fuktighet gir det sjelden problemer. Henger det rester fast på tær og hale, er luften for tørr.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

VANN OG VANNKVALITET

Varanus rudicollis lever ved vassdrag, i sumper og i mangrove og svømmer godt, så den skal ha et stort vannkar den kan ligge helt nede i. Vannet skiftes daglig, fordi dyret ofte legger fra seg ekskrementer i det. Karet skal være lett å rengjøre, og vannet skal holde omtrent terrariets temperatur, slik at det ikke kjøler dyret ned. En rampe eller skrå stein gjør det lett å komme opp og ned.

LYS OG UVB

Arten skal ha UVB og en solplass. UV-lys 10 timer om dagen sammen med varmepærer fungerer godt. Ferguson-sone 2 er et fornuftig utgangspunkt for en skogvaran som soler seg (lånt fra beslektede arter, ikke målt for *V. rudicollis*), og det skal være skygge og greiner, slik at dyret selv kan velge hvor mye lys det vil ha.

Hold dagslengden på 10-12 timer året rundt, styrt av en tidsbryter. Skift UVB-rør etter produsentens anvisning, selv om de fortsatt lyser, fordi UV-strålingen avtar med tiden.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Hva *Varanus rudicollis* spiser i naturen, er dårlig kjent. Den føden som er registrert, er insekter og andre virvelløse dyr samt amfibier, og krabber ser ut til å inngå der det er mange. I fangenskap tar den meitemark, insekter, egg, øgler, fugler, mus og fisk. Krabber tar den bare når de er så små at den kan svelge dem hele.

Grunnfôret bør være insekter (sirisser, gresshopper, kakerlakker) og meitemark. Etter hvert som dyret vokser, suppleres det med hele byttedyr som vaktelkyllinger, mus og rottevalper, og med egg og små fisk som avveksling. Unngå rotter med pels, fordi pelsen er grov og vanskelig å fordøye. Gnagere må ikke bli hovedføden, fordi det fører til fedme og fettlever. Tilpass mengden, slik at dyret holder seg slankt.

Unger fôres seks dager i uken, hvorav med insekter fire ganger. Voksne fôres 3-4 dager i uken, hvorav med insekter 2-3 ganger. Insektene skal være godt fôret eller pudret med kalk og vitaminer. Hvor mye D3 arten skal ha, er ikke dokumentert, så følg vanlig varanpraksis. Det skal alltid være friskt drikkevann.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Sikkerhet: *Varanus rudicollis* har nålespisse klør, sterke kjever og en hale som kan slå. Hvor kraftig bitt og halesmell er hos akkurat denne arten, er ikke beskrevet, men et voksent dyr på omkring en meter kan gi dype sår. Dyrene er til å håndtere når de har vent seg til omgivelsene, og de fleste biter sjelden, men freser høylytt. Det er ingen garanti, og klørne gjør håndtering ubehagelig. Ta aldri tak i halen.

Tem langsomt. Åpne terrariet rolig, og la dyret venne seg til hånden din. Hold håndteringen kort, og støtt hele kroppen når du løfter. Bruk en lang pinsett ved fôring, slik at dyret ikke forbinder hånden med mat. Nyinnførte dyr skal ha ro og stabile forhold i flere uker.

Vask hendene grundig med såpe etter at du har rørt dyret, terrariet eller fôret. Krypdyr bærer ofte salmonella, så barn og personer med svekket immunforsvar bør ikke røre dyret eller tingene dets.

Hold arten enkeltvis. Om dyrene tåler hverandre utenom paringen, er ikke dokumentert, og skal et par settes sammen, krever det stor plass, mange skjul og mulighet til å skille dem raskt.

Les mer: Karantene og hygiene

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnsforskjeller, kjønnsbestemmelse og alder og størrelse ved kjønnsmodenhet er ikke dokumentert for *Varanus rudicollis*. Hos beslektede varaner kjønnsbestemmes dyrene ved sondering av hemipenislommene eller ved ultralyd og røntgen hos veterinæren, og de blir først kjønnsmodne etter flere år. Det er ikke utprøvd på arten og må tas med forbehold.

PARRING

Varanus rudicollis er formert i fangenskap noen ganger, særlig i zoologiske anlegg, men opplysninger om avlssesong, hvileperiode og sammenføring er sparsomme. Sett bare dyrene sammen i et stort terrarium med mange skjul, følg med på dem, og vær klar til å skille dem raskt.

EGGLEGGING OG KULL

Varanus rudicollis legger egg, men kullstørrelse og antall kull i året er ikke dokumentert. Tallene i faktaboksen (4-23 egg) er lånt fra den nære slektningen *V. dumerilii* og er ikke målt for arten. Hunnen skal ha et dypt, fuktig sted å legge egg, for eksempel en kasse med fuktig jord eller et hulrom. Det er en antakelse ut fra beslektede skogvaraner, ikke en observasjon hos arten.

INKUBASJON

Rugetid og rugetemperatur er ikke dokumentert for *Varanus rudicollis*. Tallene i faktaboksen (163-234 dager ved 24-30 °C) er lånt fra den nære slektningen *V. dumerilii* og ikke utprøvd på arten. Som hos andre varaner tas eggene forsiktig ut uten å bli vendt og legges i en boks med fuktig vermikulitt eller perlitt ved en stabil temperatur. Regn med en lang rugetid og et visst svinn.

OPPDRETT AV UNGER

Det finnes ingen detaljerte opplysninger om oppdrett av ungene. Hos beslektede varaner får ungene små insekter som første fôr og fôres nesten daglig i et varmt, fuktig terrarium med skjul. Unger er forholdsvis sarte, mens voksne dyr er robuste når varme og fuktighet er i orden. Planlegg at ungene vokser til varaner på omkring en meter, og at det er plass og økonomi til dem.

Helse og vanlige feil

Varanus rudicollis er en av varanene som handles mest med, og langt de fleste varaner i handelen er viltfangede eller farmede, mens bare en liten del er oppdrettet. Hvor stor del av akkurat denne arten som er oppdrettet, er ikke dokumentert, så regn med et viltfanget dyr med mindre noe annet er vist. Nyimporterte dyr er som regel dehydrerte og har mange parasitter, så de skal ha væske, og en veterinær med erfaring på krypdyr skal undersøke en avføringsprøve.

De typiske problemene skyldes feil varme og fuktighet:

- For lav luftfuktighet, som gir hudskifteproblemer med rester på tær og hale.
- For lave temperaturer eller for lite UVB, som gir dårlig appetitt og kalkmangel med bløte kjever og skjelvinger.
- Fedme, hvis dyret får for mange store byttedyr og for lite plass å bevege seg på.
- Parasitter og infeksjoner, særlig hos viltfangede eller stressede dyr.
- Brannsår fra uskjermede varmekilder.

Oppsøk veterinær hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser på flere uker, har hevelser eller pustevansker eller virker slapt.

Les mer: Typiske sykdommer og tegn på sykdom Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.